

ISSN 0558-1125

УДК 634. 1: 631: 559: 634. 23 (477.7)

С.В. ДОЛГОВА

Інститут зрошуваного садівництва (ІЗС) імені М.Ф. Сидоренка НААН, м. Мелітополь, Україна

**УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЧЕРЕШНІ (*CERASUS AVIUM MOENCH.*) СЕЛЕКЦІЇ
ІЗС ІМЕНІ М.Ф. СИДОРЕНКА НААН**

S.V. DOLGOVA

M.F. Sydorenko Institute of Irrigated Fruit Growing NAAS, Melitopol', Ukraine

**YIELD OF SWEET - CHERRY (*CERASUS AVIUM MOENCH.*) VARIETIES BRED IN
M.F. SYDORENKO INSTITUTE OF IRRIGATED FRUIT GROWING**

Наведено результати вивчення врожайності сортів черешні в умовах південного Степу України. Найбільш урожайними виявилися Казка, Удача, Талісман, Орion, Анонс.

Приведены результаты изучения урожайности сортов черешни в условиях южной Степи Украины. Наиболее урожайными оказались Сказка, Удача, Талисман, Орион, Анонс.

The author presents the results of studying sweet - cherry cultivars varieties productivity under the conditions of the Ukraine's Southern Steppe. The most productive are cvs Kazka, Udacha, Talisman, Orion, Anons.

Основним показником, що характеризує пристосованість сорту черешні до екологічних умов вирощування, є врожайність [7, 8].

Черешні не властива періодичність плодоношення, і відсутність його або незначний урожай в окремі роки пов'язані тільки з несприятливими погодними умовами взимку або у весняний період під час цвітіння [9]. У незрошуваних умовах вирішальну роль у величині врожаю відіграють не температурні фактори, а кількість вологи, отриманої рослиною за січень – травень [1].

Дерева черешні вступають в економічно ефективне плодоношення вже на шостий – дев'ятий роки, забезпечуючи отримання 10 і більше кг плодів з дерева. А на 10–11-й рік починається пора продуктивного плодоношення, коли за сприятливих умов в окремих сортів урожайність досягає 80 – 100 кг/дер.

У черешневих садах Сполучених Штатів Америки – Вашингтоні, Орегоні й Каліфорнії врожайність дерев, сформованих як веретено, у період повного плодоношення сягає 20 тонн з гектара [3].

Метою досліджень було виділення сортів черешні з високою врожайністю.

Методика. Урожайність сортів досліджуваної культури вивчали протягом 2006 – 2011 рр. за загальноприйнятими методиками [5, 6] та «Класифікатором сортів кісточкових порід плодових культур» [4]. Статистичну обробку результатів проводили згідно з «Методикою полевого опыта» [2].

Об'єкти досліджень - 17 сортозразків черешні, створених в ІЗС. Серед них сорти, занесені до Державного реєстра... (Анонс, Оріон, Казка, Талісман, Зодіак, Тотем, Меотіда), перспективні сорти (Спектр, Первенец, Удача, Славяночка, Опус) та відбірні форми (Т – 15617, Т – 1605, Т – 5927, Т – 5801, Т – 10572).

Сад розміщено в ДП ДГ «Мелітопольське», кліматичні умови для вирощування черешні сприятливі, ґрунт – чорнозем південний легкосуглинковий. Дерев висаджено в 1997 – 1998 рр., схема - 7 x 7 м, підщепа – сіянці вишні магалебської.

Результати. За період досліджень погодні умови трьох років (2007, 2008, 2011) були сприятливими для перезимівлі, цвітіння та плодоношення насаджень черешні, 2009 р. – задовільними, а 2006, 2010 рр. – несприятливими. Вплив погодних умов за роки вивчення дав можливість спостерігати коливання врожаю.

Найбільшу врожайність зафіксовано у 2011 р. від 7,2 т/га (Меотіда) до 14,1 т/га (Талісман). Сорт Удача та форма Т – 1605 пізнього строку досягання перевершили за Анонс (контроль) (таблиця).

Несприятливі погодні умови взимку 2006 р. негативно вплинули на стан садів черешні. Можливо, тому в цей рік спостерігалася найнижча врожайність - від 0,2 (Меотіда) до 3,8 т/га (Казка). У середньому цей показник по сортах становив 1,43 т/га або 13,9 % в порівнянні з 2011 р.

Найбільший урожай (115 кг/дер.) відмічено у 2007 році у відбірної форми Т – 10572. Слід відмітити, що ця вона відзначалася й високим середнім урожаєм з дерева протягом усього періоду досліджень, зберігаючи при цьому високі товарні якості плодів.

У групі раннього строку досягання у контрольного сорту Казка у 2008 р. врожай був на 21,5% вищим ніж у Первенца, середньостиглі Тотем, Зодіак, Оріон, Славяночка, Т – 10572 перевищили контроль (Талісман). У пізньостиглих урожайність була нижча, ніж у контрольного сорту Анонс, (за класифікатором дуже висока). Сортозразки Удачі, Т – 15617 характеризувалися високою врожайністю, Меотіда – нижче середньої.

Урожайність 2009 р. була вищою за 2006, але нижчою, ніж в інші роки, та коливалася від 2,3 (форма Т – 5801) до 7,5 т/га (сорт Казка).

Однаковими за середньою врожайністю виявилися 2010 та 2011 рр. (хв $\approx 10,25 \approx 10,27$). Зниження температури в зимовий період у січні 2010 р. та 2011 р. до мінус 22 і мінус 16,3 °С відповідно не призвело до зниження цього показника. Найвищий урожай 2010 року (в середньому 12,1 т). спостерігався у ранньостиглих сортів, найнижчий – у середньостиглих (9,5 т).

Істотно різнилися досліджувані сорти за показниками сумарної та середньої врожайності за шість років. Найвищою (9,0 – 10,3 т/га) вона була у Казки, Талісмана, Оріона, Удачі; найнижчою - у Спектра (4,4 т/га). В інших сортів цей показник становив 4,8 – 8,5 т/га. Варіювання його за роками пов'язано із здатністю дерев закладати генеративні бруньки під майбутній урожай та утримувати плоди при дії несприятливих факторів (грибні хвороби, значне навантаження врожаєм).

Сорт Удача пізнього строку досягання перевищував за врожайністю контрольний (105,9%). Дорівнювали до контролю сортозразки Оріон, Зодіак, Т – 10572 середнього та Т – 15617, Т – 1605 пізнього строків досягання.

Коефіцієнт варіації врожайності сортів коливався від 42,7 (Казка) до 62,3% (відбірна форма Т – 1605). Найбільшу варіабельність зафіксовано у групі сортів пізнього строку досягання.

Досліджувані сорти за врожайністю, згідно з класифікатором [3], розподілено на групи: нижче середньої (10 - 25 кг/дер.) – Спектр, середня (26 – 40) - Славяночка, Т – 1605, Меотіда, Т – 5927, Т – 5801, висока (41 – 50) - Первенець, Удача, Талісман, Т – 15617, Т – 10572, Зодіак, Оріон, Тотем, Анонс, Опус, дуже висока (> 55 кг/дер) - Казка.

Висновки. В результаті досліджень виділені сорти черешні з найвищою врожайністю – Казка, Удача, Талісман, Оріон, Анонс – будуть залучатися до селекційних програм як носії цієї цінної ознаки.

Список використаної літератури

1. Беспечальная В.В. Черешня. Биологические особенности / В.В. Беспечальная, Косточковые культуры. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1973. – С. 183 – 185.
2. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований) / Б.А. Доспехов // 5 - ое изд., доп. и перераб. – М.: Агропромиздат, 1985. – С. 167 - 176.
3. Дрозд О.О. Черешня в США / О.О. Дрозд // Новини садівництва. – 2006. - № 1. – С. 18 [за матеріалами «Haslo ogrodnicze», 2005, № 12].
4. Класифікатор сортів кісточкових порід плодових культур / за ред. В.Т. Гонтаря. – К., 1996. – С. 5.
5. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / под ред. Г.А. Лобанова. – Мичуринск: ВНИИС им. И.В. Мичурина, 1973. – С. 116 – 120.

6. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / под ред. Е.Н. Седова и Т.П. Огольцовой. – Орел: Изд-во ВНИИСПК, 1999. – С. 340 – 343.
7. Ревин А.А. Урожайность сортов черешни в предгорном Крыму / А.А. Ревин // Тр. по прикладной ботанике, генетике и селекции. – 1977. – Т. 59, вып. 2. - С. 96 – 103.
8. Ревин А.А. Урожайность сортов черешни в юго – западном предгорье Крыма / А.А. Ревин // Сорта плодовых и орехоплодных культур, перспективные для производства и селекции: сб. науч. тр. по прикладной ботанике, генетике и селекции. – Л.: ВИР, 1986. – Т. 104. - С. 18 – 23.
9. Туровцев Н.И. Черешня / Н.И. Туровцев, Ф.С. Каленич, В.А. Туровцева, Н.Н. Туровцева. – Мелитополь, 1998. – С. 21 – 22.

Одержано редколлегією 29.03.12

Урожайність сортів черешні за 2006 – 2011 рр. (ДП ДГ «Мелітопольське»)

Сорт, відбірна форма	Урожайність, т/га						Сумарна врожайність, т/га	Максимальна врожайність, кг/дер.	Середня врожайність, т/га	Відносно контролю%	Коефіцієнт варіації, %
	2006	2007	2008	2009	2010	2011					
Ранньостиглі сорти											
Казка (к)	3,8	16,1	9,3	7,5	13,8	11,0	61,5	102,0	10,3	100,0	42,7
Первенець	2,0	11,5	7,3	4,2	10,3	10,7	46,0	89,0	7,7	70,9	50,7
Середньостиглі											
Талісман (к)	1,5	12,9	6,9	6,7	14,1	14,1	56,2	98,0	9,4	100,0	54,3
Славяночка	0,9	8,3	8,6	5,3	10,0	10,6	43,7	80,0	7,3	77,8	49,3
Т – 10572	1,9	11,0	7,7	6,1	9,0	11,0	46,7	115,0	7,8	83,1	44,2
Зодіак	1,3	9,3	9,5	6,4	11,0	11,2	48,7	92,0	8,1	86,7	46,4
Оріон	2,0	15,3	9,3	6,7	11,7	10,6	55,6	98,0	9,3	98,9	48,4
Тотем	1,9	9,0	10,1	4,3	9,8	8,2	43,3	78,0	7,2	77,0	45,8
Т – 5927	1,4	8,8	4,4	6,0	6,9	8,2	35,7	72,0	6,0	63,5	45,0
Опус	1,0	9,7	4,3	5,9	10,5	11,3	42,7	72,0	7,1	76,0	57,8
Т - 5801	1,0	7,0	4,7	2,3	5,1	8,5	28,6	78,0	4,8	51,0	58,3
Спектр	0,8	5,8	1,7	4,9	7,0	6,0	26,2	73,0	4,4	46,6	56,8
Пізньостиглі											
Анонс (к)	1,0	9,3	9,3	7,1	12,8	11,2	50,7	148,0	8,5	100,0	48,2
Удача	0,9	11,5	8,3	6,6	13,4	13,0	53,7	112,0	9,0	105,9	53,3
Т – 15617	1,5	10,0	8,5	5,6	9,7	10,2	45,5	82,0	7,6	89,7	44,7
Т – 1605	1,2	3,6	8,0	5,0	11,8	11,6	41,2	78,0	6,9	81,3	62,3
Меотіда	0,2	8,7	2,7	5,1	7,3	7,2	31,2	78,0	5,2	61,5	61,5
Середній урожай	1,43	9,87	7,10	5,63	10,25	10,27					
НСР для сортів $^{0,05} = 1,9$ $^{0,01} = 2,5$											
НСР для років $^{0,05} = 1,2$ $^{0,01} = 1,6$											